

Alain de Benoist: Oidipusztól Mózesig

2012 október 16. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

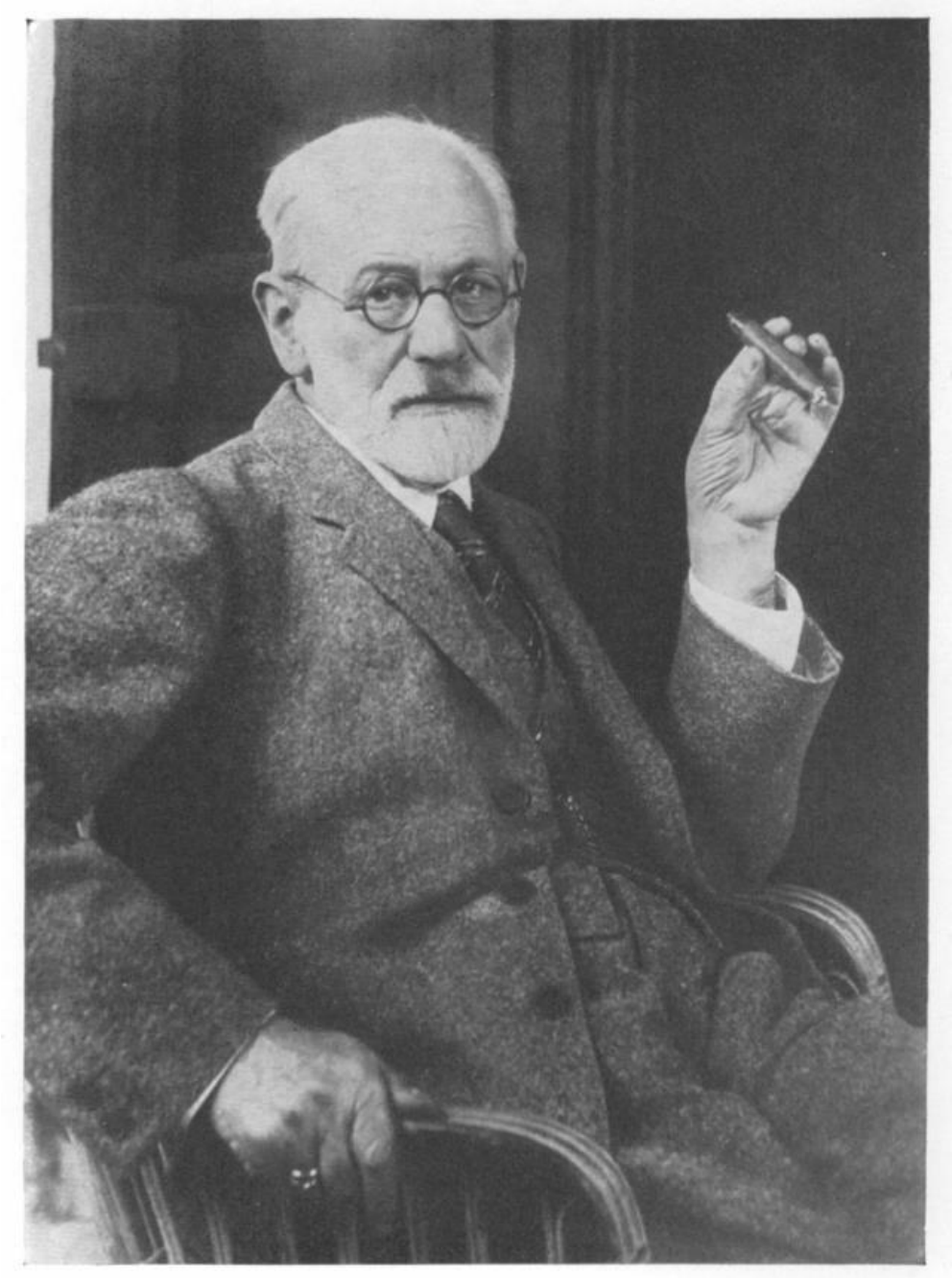
- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

Egyik athéni utazása során, 1904-ben, Sigmund Freud fivére társaságában felkeresi az Akropoliszt. Harminc évvel kés?bb Romain Rolland-nak írt levelében bevallja, hogy azon a napon „egy futó személyiségvesztési roham” kerítette hatalmába. Egy élet kétértelm?ségét felfed? epizód…

Vajon zsidónak kellett lenni a pszichoanalízis feltalálásához? Pfister tiszteletesnek írt egyik levelében Freud igennel válaszolt erre. Marthe Robert neves germanista, Kafka-szakért?, Goethe és Nietzsche fordítója meg akarta magyarázni e válasz értelmét (D'Oedipe a Moise, Calmann-Lévy, Párizs 1974). Az, hogy Freud bizonyos módon a zsidó kultúra örökösének érezte magát, biztos ténynek t?nik. Tudjuk, hogy haláláig tagja maradt a B'nai B'rith liberális páholynak, és levelei is magukért beszélnek. 1908-ban írja Karl Abrahamnak: „Emlékezzen arra, hogy faji vonzódások közelítik önhöz intellektuális természetemet". 1928-ban pedig Enrico Morsellinek:
„Noha jó ideje elszakadtam ?seim vallásától, sohasem veszítettem el szolidaritás-érzésemet népem iránt." David Eder pszichoanalitikus halála után írja sógorn?jének: „Mindketten zsidók voltunk, és azt is tudtuk mindketten, hogy közös bennünk az a (…) mindeddig megfejthetetlen csoda, amely a zsidók sajátja".

Freud tanítványainak dönt? többsége szintén zsidó volt: Otto Rank, Karl Abraham, Ferenczi Sándor, Theodor Reik, Alfred Adler, Mélanie Klein stb. Egy kivétellel. Ez pedig Carl Gustav Jung. Miután útjaik szétváltak, Freud azt írja Ludwig Biswanger pszichiáternek: „Mindebben egyetlen komoly dolog van: a szemiták és az árják vagy az antiszemiták, akiket rá akartam bírni arra, hogy egyesüljenek a pszichoanalízis szolgálatában, ismét különválnak, mint az olaj és a víz".
Gyakran felhánytorgatták a pszichoanalitikus módszer talmudi eszmeiségét. Manes Sperber számára a freudizmus „az Ószövetség pszichológiába való átültetése" (La talon d'Achille, Calmann-Lévy, Párizs 1957). (…) Kés?bb Dr. Percival Bailey „világi rabbiként" mutatta be Freudot, akinek „a szexszel kapcsolatos magatartása a

Kabalát tükrözi” (Sigmund le tourmenté, La Table ronde, Párizs 1972). Véleményét Ernst Jimon is osztja: „A Talmud világa és Freud szellemi világa közötti hasonlóság nem csak az asszociációs technika szintjén lév? formai hasonlóság. Freud munkásságának titkát a zsidóságában kell keresni.” Innen ered Kafka érzése: „Freud munkássága inkább a jelenlegi nemzedék által írt zsidó történelem egyik fejezete, valamiképpen a Talmud utolsó kommentárja, és ebben rejlik egész kiterjedési képessége.”

Egy hitetlen zsidó esetében azonban ez nem magyarázza egy olyan örökség (újra)felbukkanását, amelyb?l láthatóan alig kapott többet szétszórt morzsáknál. Freud anyja még a jiddist?l rosszul megszabadított németet beszélte. Apja, a galíciai haszid körökb?l származó Jákob, bár valószín?leg meg?rizte a kelet-európai vallásos zsidók tipikus megjelenését, mégis kivált az ?si judaizmusból, és halálakor

„legtehetségesebb fiát bizonytalan helyzetben hagyta, félúton a logikus szakítás és a lehetetlen h?ség között”. Freudnak tehát egész életében „két történelem, két kultúra, két gondolatforma között kellett ingáznia: egyfel?l az intenzíven átélt hagyomány forrása, a Biblia és a Talmud által táplált zsidó nép, másfel?l a nyugati humanizmus, a klasszikus és germán kultúra, egy szóval »a másik oldal« ”. M?veiben a számtalan bibliai referencia a kedvenc szerz?it?l származó idézetekkel szomszédos. Nála azonban ez a kett?sség nem harmonikus szintézist, hanem tartósan rossz közérzetet vált ki.

Két kultúrába merülve anélkül, hogy kizárólag valamelyikhez tartozna, Freud ebben a bels? kétségben intellektuális szabadságot és többlettudást talál, de meghasonlottságot is, amelyet Marthe Robert többé-kevésbé a freudi építmény alapjának tekint. Ugyanez az ambivalencia érvényesül nála az ?t körülvev? társadalommal szemben is… (…) 1926-ban a B’nai B’rith egyik gy?lésén Freud kijelenti: „Zsidóként kész voltam az ellenzékhez csatlakozni és lemondani a teljes többséggel való bármiféle egyetértésr?l”. Az európai kultúra csúcshelyei vonzzák és taszítják is egyben. Egyfajta gátlás évekig megakadályozza abban, hogy Rómába menjen, amely városhoz „különös szerelmi kapcsolat” f?zte, de ahol Titus diadalíve egy gy?lölt hatalom, az Impérium jelképe marad számára. („Azért nem tud Rómába menni, mert zsidó”, írja Marthe Robert.) „Római álmainak” analízise elfojtási hajlamról tanúskodik: „Álmainak szexuális tartalmát megfejthetetlenné tette.” Így állandóan kett?s szerepet játszik. Jákob vér szerinti fiaként olyan apát szeretett volna, mint Hamilkár, aki megeskette fiát, hogy az utolsó leheletéig harcol Róma ellen. Goethe szellemi fiaként olyan akart lenni, mint Napóleon, akit csak a m?vei jellemeznek. Két apa: ez eggyel több a kelleténél.

Egy rettegéssel és talán titkolt irigységgel kevert hódolat: a héberek Jahve iránti érzelme határozza meg Freud apjához f?z?d? kapcsolatát, ahogyan azt az Oidipusz-komplexusról szóló elméletében bemutatja. Igaz, maga a téma megtalálható mind a zsidó, mind a görög hagyományban, de különböz? formák alatt: az apagyilkosság Laiosz királyságában (Oidipusz megöli apját, ily módon beteljesítve végzetét), az (elhalasztott) gyermekgyilkosság a hébereknél (Ábrahám hajlandó feláldozni Izsákot, hogy Jahve kedvére tegyen).

Teljesen természetesen Freud inkább a görög történetb?l merít ihletet… Az apagyilkosság témája jelen van Az álmok magyarázatában, majd újból felt?nik a Totem és tabuban, és a Mózes és a monoteizmus (1934) c. „történelmi regényében” tet?zik, amelyben Freud Mózesb?l egy egyiptomi nemest csinál, akit Ekhnaton fáraó beavat az egyistenhitbe és végül a zsidók megölik. „Mózes az, aki megteremtette a zsidókat”, mondta Freud Arnold Zweignek, ha tehát Mózes csak egy fogadott zsidó, a probléma nem létezik többé.

Így rajzolódik ki a kétarcú Freud portréja: egyszerre kispolgár és forradalmár, konvenció-tisztel? és felforgató (abban az értelemben, ahogyan egykor a próféták voltak), akinek az elméletei, noha „a humanista kultúrából születtek, amely a XIX. század fordulóján a hatalmon lév? osztály erejét és büszkeségét adta, mégis a legradikálisabb romboló aktust képviselik, amely ellen a burzsoáziának valaha is védekeznie kellett”. Ez az, ami Freudot Marxhoz közelíti. (…) Mindketten egyszerre érzik magukat asszimiláltnak és különböz?nek a német társadalomhoz viszonyítva. A pszichoanalízis fogalmaival élve azt is mondhatnánk, hogy az önazonosulás bázisán mindketten felvállalták és „interiorizálták” az apai b?ntudatot. Marx nagyapja rabbi volt, apja azonban áttért a protestantizmusra, márpedig a zsidókérdésr?l 25 évesen írt esszéjét a „baloldali antiszemitizmus” egyik klasszikusának tartják. Robert Misrahi írja a témának szentelt könyvében: „Marx antiszemitizmusának eredete maga Marx”, és hozzáteszi: „Marx azonosulása apjához az apai modell által saját negatív modelljével, a vallásos zsidó családdal szemben végrehajtott tagadás gondolati feldolgozása” (Marx et la question juive, Gallimard, 1972). A pszichoanalízis – amely Freudnak ugyanazon vágyából született, hogy elszökjön a tudatosan tisztelt, tudattalanul azonban rettegett, s?t gy?lölt apától – valószín?leg a valaha kitalált leghatalmasabb elfojtási és önigazolási rendszer. Freud úgy szabadult meg az agyrémeit?l, hogy kivetítette azokat az emberiségre. Általánosította saját egyedi esetét, úgy tüntetve fel azt, mintha már nem egyedi lenne – és egyúttal megteremtette saját megváltásának a feltételeit. (…) A pszichoanalízis egy személytelenül megírt „családregény”.

Freud álarcban nyomult el?re, belülr?l aknázva alá korszakát, ahogyan saját magából kiindulva tette kérdésessé az embert is. Ebben vált hitelessé, és így tudta kivívni álmainak gy?zelmét az örök Róma fölött. (…)

Ford.: Gazdag István

www.antidogma.hu

Ajánló